

Közbizalom, 2019

2019-ben, az országgyűlési választásokat követően közösségfejlesztő szakmai szervezetek¹ egy 1100 fős országosan reprezentatív mintán felmérést végeztek a közbizalom hazai állapotáról. A módszer: online kérdőív, országos reprezentatív mintán, a 18-70 éves lakosság körében (utólag súlyozva).

Ez a fogalom - a közérzetünket meghatározó személyközi kapcsolatainkon túli - a társadalomban bennünket körülvevő, *köz- és politikai intézményekhez, szervezetekhez való viszonyunkat*, az ezekben helyezett bizalmunkat jelenti². Hétféle intézményt jelöltünk meg – ezekről kérdeztünk meg embereket.

Más módszerekkel, főként szűrőpróba szerű kérdéssel több mint 10 éve vizsgálják közösségfejlesztő műhelyek a közbizalom hazai alakulását, ezúttal első ízben folyamodtunk a lekérdezésben a teljes reprezentativitás érdekében profi szakmai intézményhez. A 2019-es eredmények – úgy értékeljük, hogy elsősorban a módszer változása miatt - hoztak jelentősebb változást korábbi vizsgálatainkhoz képest, de főbb tendenciáikban mégis a közbizalom alacsony színvonaláról tudósítanak.

I.1. Mennyire bíz meg a következő szervezetekben?

(ha egyáltalán nem bíz 1-est írjon, ha tökéletesen megbíz bennük 10-est.)

	1 egyáltalán nem	2	3	4	5	6	7	8	9	10 teljes mértékben megbízom	összesen	átlag
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	
Bizalom a rendőrségben (1-10)	1	7	7	10	32	16	11	7	5	3	100	5,5
Az igazságszolgáltatásban (1-10)	0	4	3	4	29	22	13	12	9	5	100	6,2
A civil/nonprofit szervezetekben (1-10)	6	6	6	9	16	12	15	12	12	5	100	5,9
Bizalom a politikusokban (1-10)	1	3	6	4	46	19	10	9	2	0	100	5,5
Bizalom a parlamentben (1-10)	4	10	9	8	27	19	8	10	4	1	100	5,1
Az önkormányzatában (1-10)	3	8	11	12	23	14	10	12	6	2	100	5,4
Bizalom az egyházakban (1-10)	10	16	13	15	12	12	8	8	3	3	100	4,5

Legfontosabb tapasztalatunk, hogy a válaszadói vélemény az 1-10 fokozatú skála besorolásoknál erősen középre (tehát a 5-6 válasz fokozatok felé) tart a 7 megkérdezett szervezet/intézmény tekintetében. Míg korábban az Állampolgári Részvétel Hete eseményein történt kérdéseknél a

¹ A Közösségfejlesztők Egyesülete, a Civil Kollégium Alapítvány és a SZÖVETSÉG a Közösségi Részvétel Fejlesztéséért nevű szervezetek

² Meghatározhatja egyebek között a biztonságérzetünket, az elégedettségünket - vagy éppen elégedetlenségünket, a társadalmi ügyekben való *részvételi hajlamunkat*, cselekvési kedvünket, de alapvetően azt, hogy mennyire merünk hagyatkozni, támaszkodni, megbízni a környezetünket jelentő formális intézményekre – azaz viszonyunkat a hazai közélet intézményeihez.

politikusok és a parlament megítélése sokkal negatívabb, alacsonyabb bizalmi szintet jelzett, a reprezentatív vizsgálat ezt a „válaszadói büntetést” többnyire tompítja.

A bizalmi listát – némi meglepetésünkre - az *igazságszolgáltatás* vezeti (6,2 átlag pont), s őket követi kevéssel a korábbi vizsgálatokban élen szereplő *civil, nonprofit szervezetek* iránti bizalom értéke (5,9). Megjegyezzük, hogy ha az egyértelmű bizalmat mutató adatok mértéke szerint rendezzük a sorokat, a civilek stabilan őrzik a vezető helyüket.

A minden korábbi kérdésünkben jól szereplő *rendőrség* most is az első harmadban szerepel, de közelített melléjük a *politikusok*, valamint az *önkormányzatok* iránti bizalom szintjének a megítélése. Ezt a listát a *parlament*, majd az *egyházak* – eléggé ellentmondásos - bizalmi megítélése zárja.

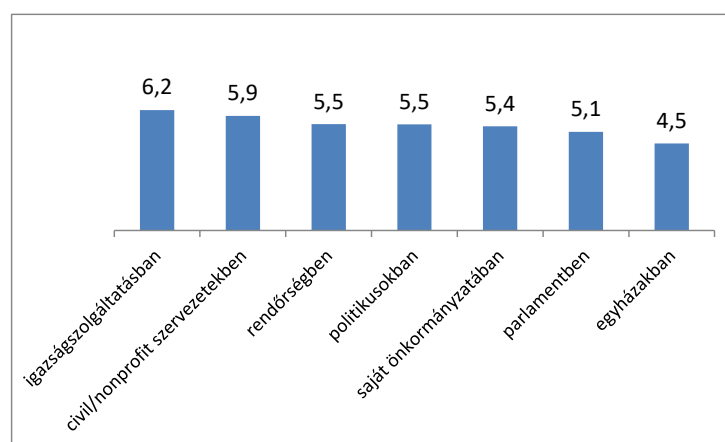
A második kérdésünk részben visszatérés az *önkormányzatiságra*, de most arról érdeklődtünk „Mit gondol, milyen mértékben tud befolyással lenni a közvetlen lakóhelyét érintő döntésekre?” Itt a válaszadók mindössze 12%-a nyilatkozott egyértelműen úgy, hogy a saját befolyásának esélyeit jónak tartja. Megerősíti ezt a vélekedést kiegészítő kérdésünk, amelynek válaszai szerint a megkérdezettek közel fele (47%) úgy érzi, az elmúlt évhez képest romlott a saját megítélése.

Ehhez részben kapcsolódik, hogy ugyanakkor a válaszadók 25%-a azt jelezte, hogy rendszeresen figyelemmel kíséri a helyi önkormányzat tájékoztató csatornáit – tehát részben kifejt valamennyi aktivitást a saját értesültségének érdekében.

A részletekről

Az előzőekben érintettük, hogy nagyrészt a vizsgálódás módjának változása komolyabb eltéréseket hozott a közbizalommal kapcsolatos korábbi eredményeinkhez képest. Korábban elsősorban a közéletben jelentősen aktívabb válaszadói minta okozhatta az előző évekhez képest kialakult változást: civil rendezvényeken, közösségi programokon – ahol a kérdések többsége zajlott – valószínűleg kormány-kritikusabb válaszolók voltak. Kiolvasunk egyfajta konformitást is abban, hogy a szélső értékek minden válaszadásnál csökkentek – az „egyáltalán nem” és a „teljes mértékben megbízom” típusú válaszok jóval alacsonyabb mértékében.

1. ábra. Mennyire bízik meg a következő szervezetekben? (1-10 pontok átlaga)

Összegezve a táblázatot, kiemelkedő az *igazságszolgáltatás* iránti bizalom magas értéke. Tekinthejtük ezt úgy is, hogy ebben az intézményrendszerben hisznek és reménykednek leginkább a válaszolók, az

igazságszolgáltatás függetlenségét tekintik sokan biztos kapaszkodónak a mindennapokban. Valószínűsíthető, hogy ennél a kérdésnél a sokak szerint valójában elég erősen eltérő működésű bíróságokkal és az ügyészséggel szembeni bizalom megítélése, nem különül el. A részletesebb bontású táblázatok azt mutatják, hogy az igazságszolgáltatás viszonylag magas bizalom értékelésében főként a 8 osztályt és szakmunkásképzőt végzettek járnak az élen (6,4).

Ehhez részben kapcsolódik – évtizede zajló méréseink szerint is – a *rendőrség* iránti bizalom értékelése (a harmadik helyük a bizalmi listán), ami egyúttal a biztonság iránti igény kifejezése is.

A bizalmi lista második helyezettjei a *civil, nonprofit szervezetek*. Azaz, ők továbbra is jól szerepelnek, a megkérdezettek többsége szerint bírják a társadalom bizalmát. Az életkorral kapcsolatos bontások szerint érdekes, hogy elsősorban a 30 évalattiak és a 60 év felettiak bizalmi adatai erősebbek.

Helyzetüket – korábbi eredményeinkhez viszonyítva – befolyásolták, de nem rendítették meg az elmúlt időszakban a kormány részéről tapasztalható erőteljes támadások, hiteltelenítési akciók.

Egy alkérdésben érdeklődtünk a megkérdezettektől arról is, változott-e a megítélésük az elmúlt évben ezekről a szervezetekről. Itt mutatkozik meg elsősorban a civilekkel kapcsolatos bizalom megingása, azaz a válaszadók több mint harmadának a megítélése romlott, és csak alig egyötödük jelzett javulást. Persze nem zárjuk ki ebben a civilek kifáradásának a magyarázatát sem.

1.2 Változott-e az Ön megítélése az elmúlt évben ezekről a szervezetekről

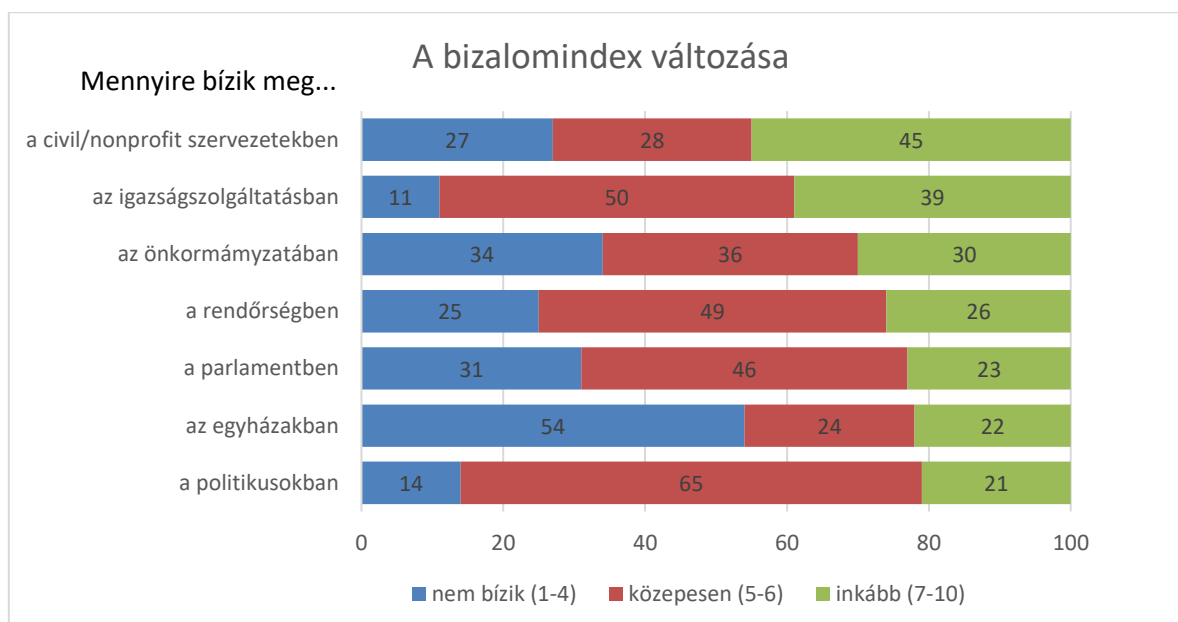
	romlott	nem változott	javult	összesen
rendőrség	27%	48%	25%	100%
igazságszolgáltatásban	27%	52%	21%	100%
civilek	36%	45%	19%	100%
politikusok	39%	51%	11%	100%
parlament	50%	35%	15%	100%
önkormányzata	32%	28%	40%	100%
egyház	18%	22%	60%	100%

A fenti tábla ugyanakkor erőteljesen azt mutatja, hogy a véleményváltozás – a látszólag jobb bizalmi adatokkal ellentétesen – a *politikusok* és kiemelten a *parlament* megítélésében romlott nagyságrendileg, s ugyancsak a táblázat által mutatott megítélés javulása pedig esetükben igen alacsony. Ezek az adatok mondatják azt velünk, hogy esetükben a bizalmi listán mutatott magasabb értékek egy nem feltétlenül racionális mérlegelés eredményei – sokkal inkább a pontozás közép-re tartásának jelei.

Figyelemre méltó még egy adatkár: az *egyházak* – bár összességében az intézmények iránti bizalmi lista végén szerepeltek, de a megítélésük változásában ők romlottak a legkisebb arányban és a javulást jelzők válasza alapján az egyházak megítélése emelkedett a legnagyobb mértékben (60%).

Érdekes képet tapasztalunk, ha három kategóriába összevonva próbáljuk az 1-10 pontos válaszokat értékelni. Az alábbi skála elejét a határozott bizalmatlanság, végét az egyértelmű bizalom szerint értékeljük. Így az „inkább bízunk” csökkenő sorrendjében elég jelentősen más tapasztalunk, mintha csak az átlagokat tekintenénk, ahol a "közepes" értékelések nagy aránya torzítja a végeredményt.

I.1. Mennyire bízik meg a következő szervezetekben?
(összevonva 3 kategóriába, %)

A másik főbb kérdésünk a közvetlen aktivitás, a részvétellel elérhető befolyás esélyeinek megítélésére vonatkozott

Ezt, a lakóhelyen - nyilván többnyire az önkormányzat vonatkozásában – összességében viszonylag alacsonynak ítélik meg a kutatásban általunk elérték. Alig 12%, adott határozottan pozitív választ erre a kérdésre, több mint négyötödük – kissé eltérő mélységben, de - a saját erőfeszítései által nem látja igazi esélyét a változásnak (II.1. tábla). És a megítélésük szerint ennek az elmúlt évben tovább romlott a reménye (II.2. tábla).

II. 1. Mit gondol, milyen mértékben tud befolyással lenni a közvetlen lakóhelyét érintő döntésekre?

1 - egyáltalán nem tudom befolyásolni	6%	38%
2	9%	
3	23%	
4	19%	50%
5	20%	
6	11%	
7	7%	12%
8	3%	
9	2%	
10 - nagyon nagy befolyással bírok	0,5%	
összesen	100%	100%
Átlag:	4,3	4,3

II.2. Változott-e az Ön megítélése az elmúlt évben ebben a kérdésben?

romlott	47%
nem változott	39%
javult	14%
összesen	100%

Visszatérve a részletesebb demográfiai bontáshoz, az *önkormányzati* megítélés adataiban természetes jelenség, hogy a lakóhely tekintetében a beláthatóbb közeget jelentő községekben erősebb a bizalmi index, mint a fővárosban és a vidéki városokban. Ezt igazolja az a tapasztalatunk is, hogy a régiók szerinti bontásban – éppen az aprófalvas településekről híres – Dél-Dunántúl területéről találtunk különösen magas bizalmi értéket tanúsító választásokat (6,1%).

III. Tett-e ilyen lépéseket az utóbbi 12 hónapban? (többet is megjelölhet)

Felkeresett egy helyi önkormányzati képviselőt	8%
Felkeresett egy országgyűlési képviselőt	2%
Rendszeresen figyelemmel kíséri a helyi önkormányzat valamelyik tájékoztató csatornáját (honlap, helyi újság, helyi televízió, helyi rádió)	25%
Részt vett valamilyen tüntetésen vagy tiltakozó megmozduláson	6%
Megosztott valamilyen tüntetéssel vagy tiltakozó megmozdulással kapcsolatos felhívást vagy beszámolót (cikket, videót stb.)	29%
Petíciót írt alá, papíron	2%
Internetes petíciót írt alá	17%
E-mailt írt hivatalnak/képviselőnek valamilyen közérdekű kérdésben	1%
Közérdekű adatot igényelt az interneten keresztül	0%

Végül a közpolitikában való részvételhez közvetlenebbül kapcsolódó többféle aktivitásra kérdeztünk rá, s a fenti táblázat alapján elmondható, hogy az eredmények - a már említett önkormányzati tájékoztatásra figyelés és az elég ártatlannak tűnő internetes megosztáson kívül - nagyon alacsony részvételi aktivitásra utalnak a mai magyar társadalomban.

Budapest 2019. augusztus 31.

Összeállította:
Péterfi Ferenc közösségfejlesztő
ferenc@peterfi.net

Külön köszönet *Hunyadi Zsuzsának* és *Sebestény Istvánnak* a feldolgozáshoz nyújtott segítségükért és szakmai tanácsaikért.